

KOKOUSMUISTIO

10.10.2022

Artama, Bálint

AMMATILLISTEN TUTKINTOJEN KEHITTÄMISRYHMÄ

2. kokous, 6.10.2022 klo 10.32–12.13

OKM, Meritullinkatu 10, kokoustila Potentia 2. krs

Jäsen	paikalla	etänä	poissa	varahenkilö
(pj) Petri Lempinen, OKM	x			
(vara pj) Marko Aaltonen, OPH	x			
Jukka Lehtinen, OKM		x		
Taija Paasilinna, OPH			x	
Kirsi Rasinaho, SAK			x	Mikko Laakkonen
Riina Nousiainen, STTK			x	
Miika Sahamies, Akava	x			
Mikko Vieltojärvi, EK			x	Mirja Hannula (etä)
Marja Vartiainen, Suomen Yrittäjät		x		
Susanna Kumpulainen, MTK	x			
Satu Ågren, AMKE ry	x			
Maarit Kallio-Savela, Kuntaliitto	x			
Eira Bani, OAJ		x		
Jussi-Pekka Rode, Sivistystyönantajat			x	
Matti Tujula, SAKKI			x	
Emma Holsti, OSKU	x			
Minna Nieminen, TEM	x			

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen 10.32.

2. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin.

3. Edellisestä kokouksesta laaditun muistion hyväksyminen

Ei käsitelty

4. Alustava suunnitelma väliraportin rakenteeksi

Alustava luonnos väliraportin rakenteeksi oli lähetetty työryhmän jäsenille ennakoon. Keskusteltiin dispositiosta ja ehdotettiin, että

- lisätään nykytilan kuvaukseen myös toimintaympäristön kuvaus.
 - työelämän toimintaympäristöjen muutoksella keskeinen merkitys ammatillisen koulutuksen kehittämälle
 - nykytilan kuvauksen lisäksi on tarpeen kuvata myös toimintaympäristön ennakoituja muutoksia

- kuvataan toisen asteen koulutuksen kehittäminen laajemmin
- kuvataan ammatillisen koulutuksen rinnalla työpaikoilla tapahtuvaa täsmäkoulutusta.

Sovittiin, että nykytilan kuvaukseen lisätään tiivis kuvaus ammatillisen koulutuksen nykytilasta (tutkinnot, opiskelijamäärät, kehittämistarpeet), aiemmasta kehittämistyöstä ja toimintaympäristöstä. Kuvaus sisältää myös TE-palvelujen siirron. Hyödynnetään jo olemassa olevia kuvauksia mm. valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta, toisen asteen koulutuksen yhteistyön ja järjestäjäjärakenteen kehittämishankkeen loppuraportista ja Osaamisen ennakointifoorumin ennakointituloksia. Muistutettiin myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemistä ja tekeillä olevista selvityksistä, mm. 2023 valmistuvasta ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kokonaisarviointista.

5. Ammatillisten tutkintojen joustavuus

Keskustelussa tuotiin esille näkökulmia siihen, mitä joustavuudella tarkoitetaan. Keskustelussa nousi esille:

- Tutkintojen joustavuus koulutuksen järjestäjälle, opiskelijalle ja työpaikoille voi tarkoittaa eri asioita.
- Tutkintojen joustavuuteen vaikuttaa mm. tutkintorakenne, tutkinnon perusteet ja siinä kuvatut muodostumissäännöt.
- **Tulee selvittää se, millä tavalla ammatillisen koulutuksen säädöksissä ja määräyksissä mahdollistettu joustavuus on otettu käyttöön.**
 - miten valinnaisia tutkinnon osia tarjotaan?
 - toteutuuko yksilöllisten opintopolkujen rakentaminen (HOKS)?
 - voidaanko esimerkiksi aiemmin hankittua osaamista tunnustaa joustavasti osaksi tutkintoa?
 - hyödynnettäväksi ehdotettiin Karvin selvitystä Yksilöllisten opintopolkujen toteutuminen ammatillisessa koulutuksessa
 - miten koulutuksen järjestäjät hyödyntävät mahdollisuutta paikallisten tutkinnon osien tarjoamiseen (perustutkinnoissa)?
 - miten käytännössä mahdollistuu tutkinnon osien suorittaminen muista tutkinnoista tai korkeakouluopintojen suorittaminen sekä suoritusten sisällyttäminen osaksi tutkintoa?
- Tutkinnon osat on rakennettu työelämän tarpeisiin, ja ne perustuvat alan työprosesseihin ja -kokonaisuuksiin. Toimialat ja tarpeet ovat erilaisia. Kaavamaiset ratkaisut soveltuvat huonosti kirjoitustapaan tai sisältöjen kuvaukseen.
 - Erityisen laajoille tai pienille tutkinnon osille voi olla työelämästä tuleva tarve.
 - Tutkinnon tai sen osan sisältöön voi vaikuttaa myös alan ulkopuolelta tulevat tekijät. On hyvä, että tutkintojärjestelmää voidaan hyödyntää esim. EU direktiivien kansallisessa toimeenpanossa sen sijaan, että ammatillisen koulutuksen rinnalle rakentuisi rinnakkaisia järjestelmiä.
 - Miten herkästi reagoidaan ja tutkinnon osia uudistetaan, jos työelämä toteaa uudistamistarpeen?
- Palveleeko tutkintorakenne ja eri tutkintotyyppien tutkinnot joustavana jatkumona?

- Aloilla eri tarpeet tutkintotyyppien tutkinnoille. Monilla aloilla opiskelupolku jatkuu korkeakoulutasolle. On myös aloja, joille erikoisammattitutkintoa korkeampaa koulutusta ei ole tarjolla.
- **Tulee selvittää, miten tutkinnon perustemääräykset mahdollistavat valinnaisuuden.**
(Tutkintoon sisältyvät valinnaiset, valinnaisuus muista tutkinnoista, valinnaisuus korkeakoulu- ja yliopisto-opinnoista)
 - Tutkinnoissa pakollisiksi tutkinnon osiksi on määritelty alalla tai ammatissa tarvittava ydinosoaminen (core-). Onko tutkintoja, joissa valinnaisuutta on vähän sen vuoksi, että ydinosoamisen tarve on määritelty liian suureksi? Edellyttäisi tarkempaa analyysiä tutkintojen sisällöistä.
 - Onko valinnaisuutta jo liikaa? Miten valinnaisuutta mietittäessä huolehditaan, että valinnaisuus tuottaa (esim. työelämän tai yhteiskunnan kannalta) tarkoituksenmukaisia tutkintoja?
 - Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta ammatillisen koulutuksen uudistamisen yhteydessä tehtiin teknistä uudistamista (esim. yhdistettiin aiempien tutkintojen osaamista laajemmiksi uusiksi tutkinnoiksi). Sisällöllisesti tutkinnoissa vielä uudistettavaa esimerkiksi valinnaisuuden lisäämiseksi. Joissakin tutkinnoissa valinnaisuus on näennäistä.
- Joustavuutta on myös se, että tutkinnon osan osaamista voidaan hankkia tai näyttää erilaisilla työpaikoilla.
 - Osa tutkinnon osista on voitu kirjoittaa hyvin tarkasti ja yksityiskohtaisesti.
 - Tutkinnon osaa suoritettaessa osaamista verrataan perusteessa kuvattuihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Eri opiskelijoille annettavan arvioinnin tulisi olla vertailtavaa ja luotettavaa. Tästä syystä perusteet jossakin määrin joutuvat rajaamaan sitä, millaisissa työtehtävissä tai -ympäristöissä osaamisen arviointi on mahdollista toteuttaa.
- Voidaanko joustavuudella lisätä aliedustettujen ryhmien osallistumista koulutukseen?
 - Oppimisvalmiuksia tukevat opinnot sekä kuntouttaminen voisivat tukea kouluttautumiseen siirtymistä.
 - Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus (JOTPA) on käynnistämässä tiedonkeruuta hakevasta toiminnasta sekä sosiaalitoimen ja TE-palvelujen yhteistyön toimivuudesta.
- Joustavuudella haetaan keinoja nopeaan työllistymiseen.
 - Onko tutkinnon osat suunniteltu siten, että ne esimerkiksi yksittäin suoritettuna työllistävät (vert. koko tutkinnon suorittaminen; tutkinnon osat muodostavat kokonaisuuden)?
 - Onko tutkinnon osista irrotettavissa pienempiä kokonaisuuksia, jotka tuottaisivat pätevyyden? Todettiin, että on useita tutkintoja, joissa pätevyyden saaminen edellyttää koko tutkinnon tai sen osa-alan suorittamiseen.
 - Pienillä kokonaisuuksilla tulisi olla kytkös tutkintoihin.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen joustavuuden lisäämiseksi ehdotettiin, että alakohtaiset asiantuntijat käyvät läpi tutkinnon osat ja arvioivat sitä, ovatko nykyiset tutkinnon osat laadittu

työelämän tarpeista oikean laajuiseksi ja sisällöltään työprosesseja tai -kokonaisuuksia vastaaviksi. Lisäksi esitettiin valinnaisuutta lisäävän ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa esimerkiksi

- lisäämällä aitoa valinnaisuutta ja poistamalla valinnaisuuden esteitä
- paikallisten tutkinnon osien sisällyttämisellä tutkintoon
- muiden tutkintojen tutkinnon osien sisällyttämisellä tutkintoon nykyistä laajemmin
- korkeakoulussa tai yliopistossa hankitun osaamisen sisällyttämisellä tutkintoon nykyistä laajemmin
- muodostamalla useilla aloilla tarvittavasta yhteisestä osaamisesta tutkinnon osia esim. yrittäjyys- tai esihenkilöosaamiseen ja mahdollistamalla niiden valinta kaikissa tutkinnoissa
- selvittämällä, onko tutkinnon osista erotettavissa suoritettavaksi joitakin tutkinnon osaa pienempiä kokonaisuuksia. Erityisesti sellaisia, jotka tuottaisivat pätevyyskiä.

Todettiin, että työryhmän toimeksianto ei sisällä tutkintokohtaista tutkintorakenteen läpikäyntiä eikä tutkinnon perustekohtaista kehittämistä. Tavoitteena on määritellä linjaukset, joiden perusteella säädöksiä ja määräyksiä jatkossa päivitetään tai uudistetaan.

6. Havainnot nykyjärjestelmästä

Työryhmälle oli lähetetty ennakkoon kooste, mitä on säädetty ammatillisen koulutuksen tutkinnoista. Lisäksi esitys sisälsi määriällistä tietoa tutkinnoista, niiden suorittajista sekä perusteiden uudistamisvauhdista. Sihteerit tekivät joitakin nostoja tekstistä.

Käytiin keskustelua

- tutkintojen suorittajamääristä. Vaikka ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajamäärät pieniä, on myös joidenkin alojen ammattikunnat pieniä. Korona-aika on myös voinut vaikuttaa suorittajamääriin. Tutkintorakenne uudistettiin mittavasti 2018 – 2020. Tutkintojen suorittajamäärien vertailu pidempänä aikasarjana ei sen vuoksi onnistu. Tilastossa näkyy vielä siirtymäajalla olevat tutkinnot, jotka ovat poistuneet tutkintorakenteesta, mutta joita vielä suoritetaan loppuun. Niiden suorittajamäärät ovat pieniä.
- Tutkinnon nimissä tulisi siirtyä sukupuolineutraaleihin nimiin

7. Muut mahdolliset asiat

Ei muita mahdollisia asioita.

8. Seuraava kokous

Seuraavaan kokoukseen selvitetään, millä tavoin kerätään tietopohja nykytilan kuvaamiseksi keskustelussa esille nostetuissa asioissa. Väliraporttia luonnostellaan sovitun rungon mukaisesti. Seuraavaan kokoukseen Euroopan unionin neuvoston suositus eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin ja yhteisen EU:n määritelmän, EU:n normien ja keskeisten periaatteiden soveltamisesta pienten osaamiskokonaisuuksien suunnittelussa ja myöntämisessä.

Keskiviikko 19.10 klo 14.30–16.30 YM, Lohi Aleksanterinkatu 7

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.13.